

MARIO VARGAS LLOSA

YEŞİL EV

ROMAN

3. BASKI
Çeviri: ALEV ER

♥ can
çağdaş

MARIO VARGAS
LLOSA

YEŞİL EV

Can Çağdaş

Yeşil Ev, Mario Vargas Llosa

Çeviri: Alev Er

La casa verde

© 1965, Mario Vargas Llosa

© 1984, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1984

3. basım: Nisan 2023, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Başak Nur Vanlıoğlu

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-5788-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MARIO VARGAS
LLOSA

YEŞİL EV

ROMAN

2010 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Çeviri

Alev Er

♥can

Mario Vargas Llosa'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Kent ve Köpekler, 1984

Palomino Molero'yu Kim Öldürdü?, 1991

Elebaşlar - Hergeleler, 1992

Mayta'nın Öyküsü, 1992

Üvey Anneye Övgü, 1992

Julia Teyze, 1994

And Dağlarında Terör, 1996

Masalca, 1996

Don Rigoberto'nun Not Defterleri, 1999

Teke Şenliği, 2003

Cennet Başka Yerde, 2006

Kelt Rüyası, 2011

Genç Bir Romancıya Mektuplar, 2012

Ketum Kahraman, 2014

Hıncır Kız, 2015

Dünya Sonu Savaşı, 2021

Katedral'de Sohbet, 2022

MARIO VARGAS LLOSA, 1936'da Peru'nun Arequipa kentinde doğdu. Başkent Lima'daki Leoncio Prado Askerî Okulu'nda edindiği kişisel deneyimlerden yola çıkarak kaleme aldığı ilk romanı *Kent ve Köpekler*'le (1963) kısa sürede üne kavuştu. İlk romanını 1966'da *Yeşil Ev*, 1969'da *Katedral'de Sohbet*, 1973'te *Yüzbaşı ve Kadınlar Taburu*, 1977'de *Julia Teyze* izledi. *Dünya Sonu Savaşı*, *Masalçı*, *Üvey Anneye Övgü*, *Don Rigoberto'nun Not Defterleri*, *Palomino Molero'yu Kim Öldürdü?*, *Mayta'nın Öyküsü*, *Teke Şenliği*, *Cennet Başka Yerde* gibi yapıtlarıyla günümüzün en seçkin yazarları arasındaki yerini aldı. 1993'te yayımlanan *And Dağlarında Terör* adlı romanı Planeta Ödülü'ne değer görüldü. Edebiyat eleştirisi alanında ise Gabriel García Márquez, Flaubert, Sartre ve Camus'nün yapıtları üzerine kitaplar yayımladı. 1990 yılında Demokratik Cephe'nin adayı olarak katıldığı başkanlık seçimlerinde Alberto Fujimori karşısında başarılı olamadı. 2010'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

ALEV ER, 1950'de Karaman'da doğdu. Galatasaray Lisesi'nden sonra Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. 1978'den bu yana *Cumhuriyet*, *Yeni Yüzyıl*, *Aydınlık*, *Güneş*, *Milliyet*, *Sabah*, *Star* ve *Taraf* gazetelerinde, haftalık *Aktüel* dergisinde çalıştı. *Şafakta Verilmiş Sözüm Vardı*, *Yeşil Ev*, *Pekin'de Sonbahar*, *Kuşatma Hali* başta olmak üzere yirminin üstünde roman ve inceleme çevirisi, ayrıca *Bir Uzun Yürüyüşü 68* adlı röportajlar kitabı yayımlandı.

Patricia'ya

BİR

Çavuş gözücüyla Patrocinio Ana'ya bakıyor: Eşekarısı hâlâ orada. Kayık bulanık suyun üstünde öne arkaya salınıp duruyor. Suyun her iki yakasında birer duvar gibi yükselen sıra sıra ağaçlar var. Dalların arasından yakıcı, yapışkan bir buhar yayılıyor. Muhafızlar belden yukarısı çıplak, birbirlerine sokulmuş, uyuyorlar. Tam tepede sarı yeşil bir öğle güneşi var ama hurma dalları onları koruyor: Mikrop, Miskin'in göbeğine dayadığı başını dinlendiriyor. Sarı kocaman kocaman terliyor. Kuzgun ise ağzı açık horlayıp duruyor. Bir çeçe sineği filosu kayığa doğru inişe geçiyor. Kelebekler, arılar, koca sinekler uyuyan bedenlerin çevresinde dönüp duruyor. Motor biteviye homurdanıyor. Hıçkırık gibi bir homurtu. Kılavuz Nieves, sol eli dümende, sağ elinde sigara, kaskatı duruyor. Hasır şapkanın altındaki bronzlaşmış yüzde tek kıpırtı yok. Bu orman adamları da neden normal insanlara benzemez sanki? Neden öteki Hıristiyanlar gibi doğru dürüst terlemezler? Angélica Ana gözlerini yummuş, dimdik, kayığın kışında duruyor. Yüzü kırış kırış. Arada dilini şöyle bir bıyıklarında dolaştırıp biriken terleri topluyor, tükürüyor. Zavallı kadın! Bu yaşta bu gezintilerin âlemi var mı! Eşekarısı birden mavimsi kanatlarını çırpıp Patrocinio Ana'nın pembe alnını terk ediyor, bembeyaz ışığın

içinde çemberler çizerek gözden kayboluyor. Şimdi kılavuz motoru durdurup, “Çavuş geldik, Chicais bu yarın ardında bir yerde,” diyecek. Ama çavuşun içine öyle doğuyor ki, kimsecikler yok orada. Motor gürültüsü diniyor, rahibeler, askerler gözlerini açıyor, başlarını kaldırıp bakıyorlar. Kılavuz Nieves ayakta, kancayı bir sağa bir sola daldırıyor ve kayık sessizce kıyıya yanaşıyor. Askerler doğrulup gömleklerine, keplerine el atıyor, tozluklarını düzeltiyorlar. Irmağın sağ yakasındaki ağaçların geçit töreni bir dalga darbesiyle duruveriyor. Kayık kumsala oturuyor. Burası çakıltaşı ve balçık, öbek öbek kamış, fundalık kaplı küçük bir koy. Kayığın burnu kırmızı toprağa hoş bir parantez çiziyor. Ağaçların bittiği yerde dik bir yar yükseliyor. Kıyıda bir tek kayık, yarın üstünde tek bir insan silueti yok. Kayığın dibi kuma gömülüyor. Nieves ve askerler aşağıya atlayıp kurşuni çamura bata çıka yürüyor. Kalbi çarpmakta haklı; mezarlık burası. Zaten Mangache’ler¹ her zaman doğru söyler. Çavuş kayığın burnundan aşağı sarkıyor. Kılavuzla askerler kayığı toprağın kuru olduğu yere çekiyorlar. İyi yürekli rahibelere yardım ediyor, onları kucakta taşıyorlar. Aman ıslanmasınlar. Angélica Ana Misquin ile Kuzgun’un kollarındayken bile ciddiyetini koruyor. Mikrop ile Sarı kucaklamak için kollarını uzattıklarında Patrocínio Ana bir an tereddüt edip sonra ıstakoz gibi kızarak kollarına düşüyor. Askerler zar zor, paytak paytak yürüyüp kumsalı aşılıyor. Rahibeleri çamursuz bir yere indiriyorlar. Çavuş atlayıp yarın ayağına ulaşıyor. Angélica Ana kararlı adımlarla yokuşu tırmanmaya başlamış bile. Ardında Patrocínio Ana var. İkisi de emekleyerek ilerliyor, tozu dumana katıyorlar. Yarın üstünde incecik bir toprak tabakası var. Adım

1. Peru’da Madagaskar kökenli Afrikalı kölelere verilen isim. (Y.N.)

attıkça kayıyor. Çavuş ve askerler dize kadar toprağa gömülmüş toz içinde, iki büklüm ilerliyorlar. Ağızlarını mendille örtmüşler. Miskin'i aksırık tutuyor, tükürüyor. Tepeye varınca birbirlerinin tozunu silkeliyorlar. Çavuş çevreye göz atıyor: yuvarlak bir düzlük, sivri damlı birkaç kulübe, bakımsız muz ve manyok tarlaları ve bütün bunları çepeçevre saran yoğun, sık bir orman. Kulübele-
rin arasında dallarına küçük oval keseler asılı ağaçlar var: *Paucar*¹ yuvası bunlar. Daha önce bu konuda uyarılmıştı Angélica Ana, bu yüzden şaşıracak bir şey yok. İşte görüldüğü gibi burası bomboş. Ama Angélica Ana bir o yana bir bu yana koşuşturuyor; bir eve dalıyor, çıkıp burnunu bir başkasına sokuyor; sinek avlamak için ellerini şaklatıyor, bir an durmuyor. Öyle ki, yaşlı bir kadından çok toza bürünmüş kıpır kıpır bir rahibe giysisini andırıyor uzaktan. Dimdik, enerji yüklü bir gölge. Patrocínio Ana ise tersine, hiç kıpırdamadan olduğu yerde duruyor. Ellerini giysisinin altına saklamış, gözleri terk edilmiş köyün içinde koşturup duruyor. Dallar kıpırıyor, canhıraş çılgınlıklar kaplıyor ortalığı. Yeşil kanatlardan, masmavi gövdelerden, siyah gagalardan oluşan bir filo ıssız Chica-
is kulübelerinin üstünde gürültüyle uçuşuyor. Askerler ve rahibeler çalılıkların ardında kaybolana kadar onları izliyor gözleriyle. Kopardıkları patırtı bir an havada asılı kalıyor: Papağan olduğuna göre yiyecek bir şeyler bulunabilir demek ki burada. İnsanın açlıktan ölmeyeceğini bilmesi ne iyi her şeye rağmen. Ama öyle her şeyi yiyemezsiniz anacığım, insanın midesi perişan olur. Anlayacağınız bağırsaklarınız bozulur yani.

Tırmandıkları yarın bittiği yerde hasır bir şapka peydahlanıyor önce, sonra da Kılavuz Nieves'in bronz-

1. Ötücü bir kuş türü. (Y.N.)

laşmış yüzü: İşte anacıklar, Agurana'ları¹ korkutan şey bu. Bu kadar dik kafalı olmanın âlemi var mıydı sanki, neden dinlememişlerdi ki onu? Angélica Ana yaklaşp kısıp gözleriyle çevreyi kolaçan ediyor. İri, boğum boğum ve çillerle kaplı elleri çavuşun gözünün önünde dans ediyor; yakında bir yerdeler, hiçbir şey götürmemişler yanlarında, oturup dönmelerini bekleyeceğiz, o kadar. Adamlar bakıyor. Çavuş sigara yakıyor. İki *paucar* gökyüzünde bir o yana bir bu yana uçup duruyor. Siyah, yaldızlı tüyleri ıslak bir parıltıyla yanıyor. Chicais'ta her şey var, küçük kuşlar bile. Olmayan yalnızca Agurana'lar ve bu Miskin'i güldürüyor. Neden ansızın basmıyoruz ki onları? Angélica Ana şaşırıp görünüyor. Anacık pek tanımıyor herhalde onları, çenesinin altındaki beyaz kıllar usul usul titriyor. Hıristiyanlardan korkuyorlar, bu yüzden de kaçp bir yerlere saklandılar. Dönecekler diye beklemenin de yararı yok. Biz burada olduğumuz sürece yerlerinden kıpırdamazlar. Ufak tefek şişman Patrocinio Ana da burada. Kuzgun ile Sarı'nın arasında. Geçen yıl böyle kaçmamışlardı ama değil mi, hatta karşılayıp du-manı üstünde bir *gamitana*² bile ikram etmişlerdi? Çavuş hatırlıyor mu acaba? Ama o zaman hiçbir şey bilmiyorlardı ki, Patrocinio Ana şimdi durumu herhalde kavramışsındır. Askerler ve Kılavuz Nieves yere çöküp ayak-kabıllarını çıkarıyor. Kuzgun matarasını açıp içiyor, sonra derin derin iç çekiyor. Angélica Ana başını kaldırıyor: Çadırlarımızı kuralım çavuş –yüzü kırış kırış, bakışları bomboş, sesi kırıgın– cibinliklerimizi takalım, dönmelerini bekleyelim, hem sakın hayır deme bana; epey görmüş geçirmiş bir kadını ben. Çavuş sigarasını atıyor, topu-

1. Peru'da ormanda yaşayan yerli halk. (Y.N.)

2. Eti lezzetli tatlı su balığı. (Y.N.)

ğuyla ezip toprağa gömüyor. Keyfiniz bilir. Haydi beyler, kıpırdayın biraz. Ve tam o sırada bir gıdaklama duyuluyor, sık fundalıklardan bir tavuk fırlıyor. Sarı ve Mikrop neşeyle çılgılığı basıyor. Yer yer beyaz lekeli kara bir tavuk bu. Peşinden seyirtip yakalıyorlar. Angélica Ana'nın gözlerinde şimşekler çakıyor. Haydutlar, ne yapıyorsunuz, sizin mi ki o? Yumruğuyla havayı dövüyor. Bırakın çabuk. Çavuş da diyor istemeye istemeye bıraksınlar, ama anacığım, burada kalınacaksa eğer, bunu yemek pekâlâ hakları, açlıktan geberecek değiller ya! Angélica Ana hiç gelemez istismara. Zavallı tavuklarına da göz dikersek nasıl bekleriz ki bize güvensinler? Patrocinio Ana da onaylıyor bunu. Evet çavuş, çalmak Tanrı'ya saldırmaktır. Yüzü yusuvarlak ve her tarafından sağlık fışkırıyor. Tanrı'nın buyruklarını görmezden mi geliyorsun yoksa? Tavuğun ayağı yere değiyor. Keyifle gıdaklayıp kanat çırpıyor, salına salına uzaklaşırken çavuş omuz silkiyor: O emirlerin ne demek olduğunu en az onun kadar, hatta daha da iyi bildikleri halde böyle dürüstlük numaraları yapmak da neyin nesi?

Askerler kıyı boyunca uzaklaşıyor. Ağaçlarda papağan ve *paucar*'lar cıvıl cıvıl. Sinek vızıltıları. Chicais'in damlarını örten *yarina*¹ yapraklarını kımıldatan hafif bir yel. Çavuş tozluklarını gevşetip mırıldanıyor. Çarpık çurpuk bir ağzı var. Kılavuz Nieves sırtına bir şaplak konduruyor: Canını sıkma böyle, olayları sakın sakın olduğu gibi kabul et. Çavuş ise çaktırmadan rahibeleri işaret ediyor. Ah, Don Adrián; oldum olası sevmem böyle tombulları. Angélica Ana susuzluktan yanıyor ama bilen kim? İnsanı hararet bastı mı bir kere, ruhu daha bir canlanır belki ama vücut bu kadar sıkıntıyı kaldıramaz Pat-

1. Panama'nın güneyinde yetişen bir tür palmye. (Y.N.)

rocínio Ana. Ama yok, böyle konuşmamalısın Angélica Ana. Şimdi askerler yukarı çıkar, bir limonata verdiler mi bir şeyciğin kalmaz. Kendini iyi hissedersin. Bu kadınlar böyle fısır fısır ne konuşuyor? Çavuşu mu çekiştiriyorlar yoksa? Çavuş dalgın dalgın çevreyi seyrediyor. Onu enayi mi sanıyor bu kadınlar? Serinlemek için kepini sallıyor yelpaze gibi. Ah, şu iki piliç yok mu! Birden Kılavuz Nieves'e dönüyor: Fısıldayarak konuşmak ayıptır. Kılavuzsa, bak çavuş, adamların geliyor koşa koşa, diye uyarıyor onu. Kano mu o? Evet, diye yanıtlıyor Kuzgun. Agurana'lar mı var? Evet çavuş, diyor Sarı; evet, diyor Mikrop; evet evet, diye yineliyor Miskin ve rahibeler. Sonra gidip birtakım sorular soruyor, ne yapacaklarını bilemeden dönüyorlar. Çavuş, yarın başında bekle, yukarı çıkarlarsa haber ver, diye emrediyor Sarı'ya. Ötekilerden de saklanmalarını istiyor. Kılavuz Nieves tozlukları, tüfekleri topluyor. Çavuşla muhafızlar bir kulübeye dalıyor. Rahibelerse köy meydanında kalakalıyor. Ancecikler, saklanmalısınız. Patrocínio Ana çabuk, Angélica Ana haydi. Rahibeler bir an bakışıp fısıldaşıyor, sonra seke seke koşarak tam karşıdaki kulübeye giriyor, içerideki çalı çırpının ardına saklanmaya çalışıyorlar. Sarı, parmağıyla ırmağı gösteriyor; işte iniyorlar çavuş, kanoyu bağlıyorlar, hah şimdi de yukarı çıkıyorlar. Çabuk ol Miskin, saklan, Sarı sen de gözünü ayırma onlardan, diye çıkışıyor çavuş hareketlenerek. Mikrop ve Miskin yerde tam siper. *Chonta*¹ kütükleriyle örülü duvarın çatlaklarından dışarıyı gözlüyorlar. Kuzgun ve Kılavuz Nieves ise duvarın dip köşesine çekilmişler. Derken Sarı koşarak geliyor, çavuşun yanına varır varmaz da yere çömeliyor. İşte oradalar; Angélica Ana yaşlı maşlı, ama gözleri

1. Kerestesi sert bir palmye türü. (Y.N.)

Yapı bittiğinde Don Anselmo onu tepeden tırnağa yeşile boyatmaya karar verdi. Güneş ışınlarının değer değmez çiçekbozuğu yansımalarla kırılıverdiği duvarları gören çocuklar bile şaşırıp kaldı, ardından kahkahayı bastılar. İster genç olsun ister yaşlı, ister kadın olsun isterse erkek, hatta ister zengin olsun ister yoksul, herkes Don Anselmo'yu evini böyle garip biçimde boyatmaya zorlayan dürtünün ne olduğunu tartıştı, çekiştirdi uzun süre. Göz açıp kapayana kadar yapıyı Yeşil Ev diye vaftiz ediverdiler.

Yeşil Ev kimileri için ahlakın çöküşünü simgeleyen bir mekân, kimileri içinse yasak hazların doyusuya tadılabildiği bir cennet. Çölün kıyısından Amazon ormanlarının kalbine uzanan *Yeşil Ev*, modernleşmeye ayak uydurmaya çabalayan bir toplum üzerinden Latin Amerika'nın amansızlığını gözler önüne seren bir roman.

William Faulkner ve Gustave Flaubert etkilerinin hissedildiği bu ikinci romanıyla Llosa, Rómulo Gallegos Ödülü'nü kazanan ilk yazar olmuştur.

#latinamerika #peru #toplum #ahlak #cinsellik #uygarlık #çöl #orman

